

Rälspiken

Göteborgs
Modelljärnvägssällskap

Nr 2, april 2015

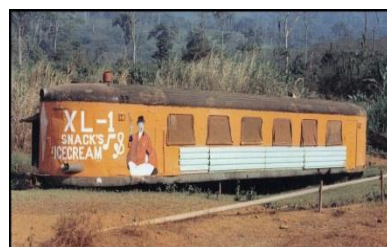
©Sveriges Järnvägsmuseum - Jvm_KBDB12511_04 - www.samlingsportalen.se

Årsmötet

Uthus vid Alfsjö

GSJs rälsbussar

Göteborgs Modelljärnvägssällskap

GMJS är en ideell förening som äger och bygger en modelljärnvägsanläggning i skala O, 1:45. Sällskapet bildades 1945.

2015 består styrelsen av

Leif Johansson, ordförande
Torbjörn Ek, sekreterare
Lennart Risfelt, kassör
Hans Johansson, redaktör och vice ordförande
Leif Ohlsson, ledamot
Nils Pihlgren, ledamot
Kjell Persson, ledamot

Vårt medlemsblad Rälspeken utkommer med fem nummer per år. Medlemskap kan vinnas genom att betala in årsavgiften på 500 kr på föreningens plusgirokonto 24 14 19 - 1. Föreningens besöksadress är f.d. SJ:s sporthall, Bergslagsgatan, Göteborg (**GPS-koordinater 57 42 42, 11 58 30**) och brevadressen är GMJS c/o Torbjörn Ek Kobbarnas väg 15 416 64 GÖTEBORG

Vill Du komma i kontakt med oss går det säkert med något av nedanstående
Ordföranden 031 - 57 34 49
Sekreterare 031 - 19 37 36
Sekreteraren: torbjorn_ek@hotmail.com
Redaktörn': hasses@telia.com

Text och foto, där intet annat anges, står redaktören för.

Se även vår hemsida
www.gmjs.se

Å andra sidan.....

har jag haft fel förr. I förra numret siade jag om att det inte skulle bli något skottår i år. Oj, va' fel jag hade! Det var länge sedan jag skottat så mycket snö som i januari. Som tur är har ryggsnittet uteblivit.

Det har tyvärr inte de allt vanligare skotten i Göteborg, vilket man hade hoppats skulle ske. Sedan kom töet och slasket lagom till sportlovet. Aldrig får barnen vara riktigt glada. Se'n har töandet fortsatt av bara farten. Så mildt som i februari/mars var länge sedan vi hade. Till och med Vasaloppet var i fara, jag som trodde det var i Mora....

Årsmötet är nu avklarat och några stora sensationer dök inte upp. Vi hälsar vår nya styrelsemedlem Kjell Persson välkommen. Trevligt, det behövs nya friska idéer inför den stundande framtiden/flytten. Smörgåstårtan aväts med stor aptit och Du kan läsa mer om mötet på annan plats här i bladet.

I vinter dök, förutom regnet, en annan kalldusch upp. Posten har ökat portot på vår Rälspek till det dubbla eller rättare sagt minskat tillåten vikt för enkelt porto till hälften. Detta ger en kostnadsökning på ett par tusen kronor, som vi har svårt att hantera utan avgiftshöjningar. Anmäl Dig därför att få Piken via mail i stället! Vi tackar för Din medverkan. Vi skall göra försök med dubbelsidig utskrift och se om vi kan komma ner under den nya viktgränsen 50 gram, eller som postkassörskan sa: Detta brevet är för tungt - Ni måste sätta på fler frimärken! Blir det lättare då.....

Årets aktiviteter börjar ta form nu. Vi har just deltagit med vår modulbana på Aerozeum. Eriksberg, Ängelholm och Landeryd står på tur. Det kräver att vi kan få ihop medlemmar som kan hjälpa till. Anmäl Dig snarast! Teckningslista finns nere på klubben. Vi har också fått förfrågan från Stadsbiblioteket om att ställa upp modulbanan och visa under en hel vecka. Vi har tills vidare tackat nej då vi inte klarar bemanningen under så lång tid. Erbjudandet är dock lockande då det kanske skulle kunde resultera i ett antal nya yngre medlemmar. Frågan är hur mycket vi orkar med. Det är jobbigt att vara populär!

Hans J

Omslagsbilden visar förberedelserna inför utställningen TÅG62. Som synes fanns det 4 läktarrader. Lite mer nostalgi på annan plats i bladet.

Foto ur Järnvägsmuseums samlingar

Nytt på anläggningen

Vår anläggning har begåvats med ytterligare ett litet hus. Det är en modell av ett uthus som fanns på flera ställen utmed Västgötabanan. Läs om hus Leif Olsson byggde sin modell på annan plats i bladet.

Flytt av anläggningen

För att kunna flytta och bygga upp en anläggning av vår storlek krävs ganska stora arbetsinsatser under lång tid framöver. Flytta är ju en sak, att bygga upp är en helt annan. Det har pågått en diskussion i flera år om hur vi kan engagera fler ungdomar i vår verksamhet. Resultatet har varit klen. Med nuvarande aktiva medlemmar kan man ha dubier om det är möjligt.

Av de 14 medlemmar som är mer eller mindre aktiva på arbetskvällarna är:

4 st mellan 78 – 79 år
4 st mellan 70 – 74 år
2 st mellan 66 – 67 år
2 st mellan 61 – 62 år
1 55 år och
1 53 år

Inte undra på att vi får pensionärsbidrag.....

Ett framsteg har dock tagits; styrelsen har beslutat att anläggningen skall digitaliseras vid flytten.

Postrån mot GMJS

Det var ett tag sedan brevportot kostade 3 Skilling Banco, närmare bestämt 1855. Sedan dess har det hänt en del, särskilt nu vid årsskiftet! Man har INTE höjt portot men väl sänkt viktgränsen från 100 gram till 50 gram! Resultat: dubbelt porto för vår välsignade Rälspik. Det som tidigare kostat 6.50 kr kostar nu helt plötsligt 13 kr vilket ger en kostnadsökning för distribution av Rälspiken på 2200 kronor per år. Att skicka Piken utomlands kostar förmodligen då också dubbelt porto d.v.s över 20 kr.

Vi vädjar därför att Du uppger en mail-adress så vi kan skicka Rälspiken via mail i stället. Det ger flera fördelar:

- Klubben sparar portokostnad
- Vi sparar bläck vid utskriften
- Vi sparar papper, kuvert och miljön
- Du får hela bladet i färg
- Vi får mindre jobb med att sortera och kuvertera
- Vi gynnar inte posten som så här fräckt dubblar portot
- Du får Piken snabbare
- Vi slipper höja medlemsavgiften p.g.a. detta

Tack för Din medverkan

Redaktörn

Här är lösningen på Julkrysset 2014. Vi fick inte så många svar så det kanske var i svåraste laget. Jag har förstått att några stupade på kon-stapel, gratulanten som håller paketet, Labradorströmmen, eländen eller renhallarna, d.v.s samerna. Bilden visar Säröbanans station vid Karlsroplatsen när den revs i april 1960. Då hade vi flyttat därifrån redan 1955. Snart är det flytt dags igen! Vi har dock fått husera i samma lokal i 60 år, en prestation i sig.

Oskar ligger på knä och skurar köksgolvet när hans gode vän Kalle tittar in.
 - Det här hade jag aldrig kunnat tänka mig, sa Kalle.
 - Nej, inte jag heller, svarade Oskar. -Det var min fru som kom på det.....

Det fanns 1:a, 2:a, 3:je och 4:de klass vagnar när det begav sig. Undrar vilken klass detta var?

Foto: Järnvägsmuseums arkiv

Kalendarium

- 1 – 2 maj Deltar med moduler på modulmötet på Eriksberg
- 29 – 31 maj Deltar med vår modulbana på Järnvägens Museum i Ängelholm
- 4 – 6 sept Deltar med vår modulbana vid Tågtagarna i Landeryd

Av Leif Olsson

Hur man bygger ett uthus

Alfsjö station på vår modelljärnväg representerar ett litet brukssamhälle. Här finns utöver stationsområdet en fisklådsfabrik, en hamn med träkaj och en lanthandel, allt i ett bergigt bohuslänskt landskap. Miljön borde därför vara fullständig men det saknas något. Stationen med det ståtliga stationshuset som byggdes av Fredrik Källkvist för ett antal år sedan saknade ett uthus för förvaring av ved, diverse verktyg och sist men inte minst en tvättstuga.

I boken Nossebrobanan ett 75-årsjubileum, utgiven 1991 av SJK i samarbete med AGJ, fann jag en alldeles utmärkt ritning med tillhörande materialspecifikation. Samtliga större stationer längs Västgötabanan mellan Göteborg och Skara och Nossebrobanan fick uthus enligt ritningen, ibland med små ändringar för att tillfredsställa något speciellt behov.

Så här gjorde jag:

För att anpassa huset till de andra byggnaderna i närheten byggde jag huset i skala 1:53. Firman North Eastern tillverkar ju tunna flak av trä (ask tror jag). Som ytterpanel till uthuset passar företagets brädpanel med 2 mm randning. Till taket använde jag plana skivor från samma företag. Det går åt åtskilliga meter av tunn list av 4 mm bredd till dörr- och fönsterfoder och vindskivor m.m. Även en del grövre listmaterial behövs liksom en skiva av 3 mm balsaträ till tegeltak.

Bygget började med en bottenram liknande en tavelram med måtten 180 x 88 mm av list med dimensionen 3 x 15 mm. Jag skar ur fördjupningar i ramens kant där de tre dörrarna ska sitta. Långväggarna som skall ha höjdmåttet 70 mm skar jag ut ur panelen med brädsmått. Eftersom uthusets panel är stående måste man skarva två skivor till varje långväggs längd av 180 mm.

Forts.

De båda gavlarna som skall ha måtten bredd 88 mm och höjden 70 plus gavelspetsens höjd upp till 111 mm skar jag sedan ut. En liten finess: Om man dubblar gavelspetsarna med en extra skiva och skär spetsar på varje brädas underkant blir det extra vackert, särskilt om man målar spetsarna vita.

Alla fönster har underkanterna 19 mm och överkanterna 46 mm över väggarnas underkanter. Också dörrarna når upp till 46 mm. Alla fönster har bredden 18 mm utom de två på varje sida om mittdörren som är 14 mm breda. Framsidans dörrar och fönster markerade jag genom följande måttserie från vänster hörn: Vänster dörr 20 – 38 mm, vänster fönster 64 – 78 mm, mittdörren 82 – 100 mm, höger fönster 104 – 118 mm, höger dörr 146 – 164. Baksidan har bara två fönster i sidolägena 64 – 78 mm och 104 – 118 mm med samma mått över långväggarnas nederkant som de andra fönstren.

Gavlarnas fönster centreras på väggarna med underkanterna 19 mm och överkanterna 46 mm över gavlarnas nederkant och med bredden 18 mm.

Nu skar jag ut alla hålen för dörrarna och fönstren varefter det var dags att skära till och limma alla dörrfönsterfoder och hörnbrädor. Fodernas hörn går om lott och är avrundade i ändarna. Pilligt att göra men det blev ganska elegant till slut.

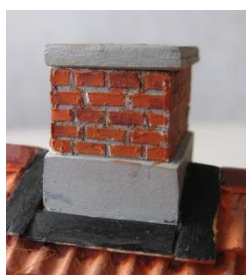
Efter att ha skurit till och limmat lister som resning i väggarnas hörn och överkanter var det dags att limma väggarna till bottenramen.

En list som takås kompletterade takkonstruktionen tillsammans med några enkla takstolar.

Äldre hus har ofta en droppbräda mellan väggbrädorna och stenfoten. Jag gjorde en ram runt husets fot av en list 2 x 5 mm som jag fasade ytterkanten 45 grader. Det var här dags att göra en husgrund av en ram av 5 x 5 mm furulist. Två skivor till taket skar jag till med måtten 212 x 70 mm och limmade fast.

En skorsten med måtten 20 x 20 mm och höjden 25 mm skar jag till, limmade ihop och placerade grensle över taknocken.

Taktegel är ett kapitel för sig. Jag gjorde som många andra byggmästare inom GMJS dvs en 3 mm balsaskiva inköptes. Två skivor skars till ett par cm större än takskivorna. Jag beslöt att en takpanna i skala 1:53 skall ha bredden 4 och höjden 7 mm. Försiktigt ritade jag nu ett rutmönster på båda skivorna med dessa mått varefter jag filade med en rundfil vertikala ”diken” i skivorna. Efter en hel del justering målade jag skivorna med röd färg, detta för att förstärka ytskiktet inför den fortsatta bearbetningen. Jag skar nu ut 7 mm breda remsor ur skivorna varefter jag skar och limmade fast smala kartongremsor (2-3 mm) längs tegelremsornas underkant, detta för att efterlikna trappstegsmönstret i ett tegeltak. Tegelremsorna limmade jag fast på taket och justerade remsornas längd varefter jag monterade vindskivor, hörnfoder, takrännbrädor och nockbrädor.

Detaljer
Foto
Leif O

Det var nu dags att måla.

Jag målade huset först med SJKs godsvagnsfärg Rödbrun 92 och sedan med ett lager av matt färglös lack. Till taket blandade jag SJKs SJ röd 61, Humbrols 174 och 19 och litet svart. Jag varierade färgblandningen och lade till här och där en extra färgnyans för att få liv i takytan. Skorstenen målade jag ljusgrå med svarta rököppningar och limmade tegelstenar av kartong som jag målade tegelröda. Skorstenen fick slutligen kragplåtar som jag målade svarta. Alla foder runt fönster, dörrar och hörnen är i verkligheten brungula. Mitt uthus fick i stället vita foder för att passa bättre in ihop med de andra husen. Fönstren klippte jag till av tunna plastskivor. Med en rörpenna med vit färg (Pilot-pen) målade jag spröjsen och limmade fast fönsterrutorna. Dörrarna skar jag till och målade dem ljusgröna med svarta gångjärn och handtag. Slutligen skar jag till ett golv och passade in det inom fotlistramen. Eftersom man kan behöva komma in i huset senare är det bra att skruva fast golvskivan.

Lycka till med bygget.

Leif Olsson

Passar bra in i stationsmiljön

Förr lade man ner lite energi på att även ett uthus skulle se elegant ut.

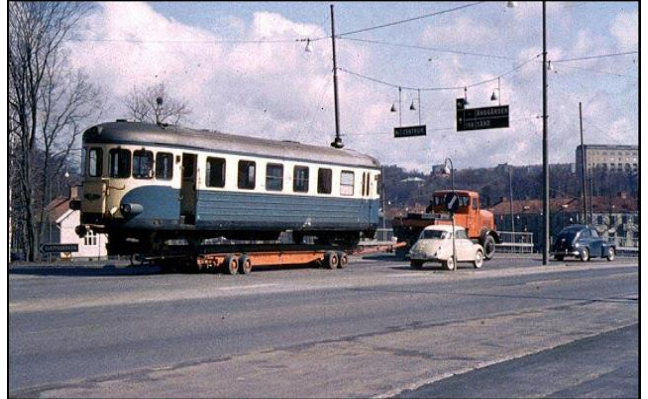
Foto Leif Olsson

Säröbussarna

I år är det 50 år sedan de sista rälsbusarna rullade på Säröbanan. När trafiken lades ner den 31 december 1965 såldes fem motorvagnar och två släpvagnar till LAMCO i Liberia. De användes där för att transportera personal till och från Nimbagruvan där Grängesbergbolaget ansvarade för järnvägsdriften. Även svensk personal rekryterades för att sköta driften. Bussarna användes till 1973 då de ersattes med fem engelska tvåvåningsmotorvagnar. Några bussar skrotades direkt medan andra blev restauranger eller glassbarer.

Transporten ner till Packhusplatsen för att lastning på båt. Foton Harald Johansson

Foto Raymond Hedman

Foto Bengt Bjuvander

Foto Bengt Bjuvander

Nostalgisidan

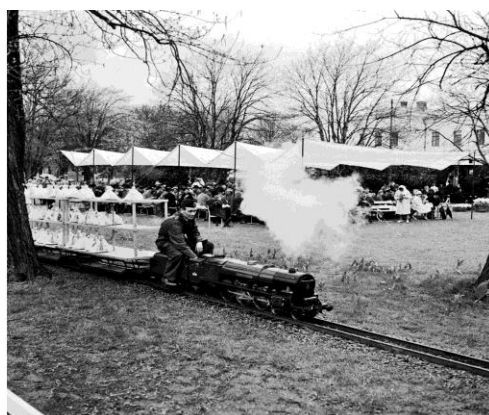
Det är snart 53 år sedan den berömda utställningen TÅG62 ägde rum och där vi medverkade genom att visa vår anläggning. Här kommer ett litet kollage från Rustan Langes miniatyrjärnväg i Bergslagsparken. Samtliga foton från Järnvägsmuseums samlingar.

Utställningen inne i sporthallen

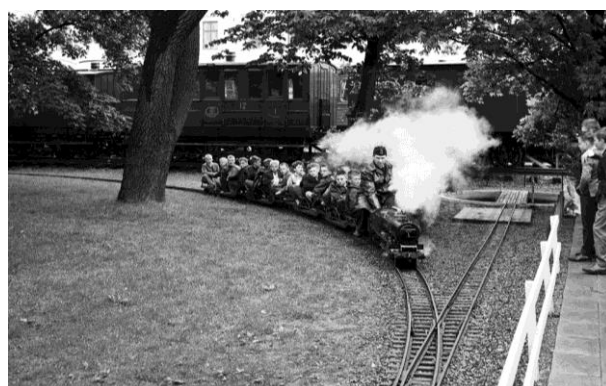
Vändskiva och lokstall fanns också

Matservering på gång....

Generaldirektör Upmark, Prins Bertil och P-O Wahlström!

Fullsatt

Årsmötet

2015 års årsmöte ägde stadgeenligt rum den 17 februari. 15 medlemmar hade hörsammat kallelsen, något färre än tidigare år. Leif Johansson omvaldes som ordförande och Kjell Persson invaldes som ny styrelsemedlem. Vi hälsar Kjell välkommen och konstaterar att det blir en positiv förnyring av styrelsen. I övrigt inga ändringar. Vinst- och förlusträkningen godkändes och gav ett överskott på ca 20000 kronor tack vare ett gott visningsresultat. Styrelsen beviljades också ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. De olika posterna i 2015 års budgetförslag diskuterades och det beslöts om oförändrad medlemsavgift, 500 kr, för år 2016.

Verksamhetsberättelsen gick igenom och ordföranden konstaterade att ganska mycket har blivit utfört under året. Inga motioner hade inkommit och på övriga frågor diskuterades en del om den framtida flytten och digitaliseringen. Flyttgruppen redogjorde också för sitt arbete och det påmindes om vad stadgarna säger om hur vi skall agera om vi inte kan vara kvar i vår lokal.

När smörgåstårtan var inmundigad startade filmvisningen som denna kväll bestod av en ganska lång men innehållsrik DVD från Järnvägmuseet i Ängelholm. Bokpriser och en byggsats delades också ut till korsordsvinnarna, som i år blev Anders Olsson, Lennart Risfelt, Leif Ohlsson, Leif Johansson och Morgan Carlsson. Årets modell gick till Hans Lindgren för sin

Mk strömavtagare. Mätta och belåtna styrde vi kosan hemåt i februarinatten. Det blev ganska sent denna tisdagkväll.

En korv med mos, tack.

Vad då frågar ni. Vad menar skribenten med detta. I skrivande stund handlar det faktiskt om renoveringen av R2 som vi skrev om i Rälspiken nr 3, 2013. Tänkt var att vagnen skulle stå på spåret till höstens visningar samma år men som så många gånger tidigare kom det antal andra saker i vägen. Dagarna gick och blev till månader. Vagnen stod grundlackad på sin plats i verkstaden och gav ständigt personalen dåligt samvete. Ska ni inte ha inredning i vagnen också blev en återkommande fråga på torsdagskvällarna. Ja när nu eländet står i det skick den gör kunde man ju lika gärna ta tag i en sådan utmaning. Så kanske vagnen blir klar till höstens visning 2014. Sagt och gjort. Material så som Plasticard införskaffades. Ritningar från böcker skalades upp. Humöret och fingerfärdigheten togs fram samt en rejäl portion dj-ar anamma. Här ska tillverkas inredning. Inredningen är monterad på en plasticard-skiva. Den har delats i två delar för att underlätta arbetet och montering. Den ena delen innehåller serveringsdel, den andra bord och stolar i salongen. Vi började med serveringsdelen. Skåp, diskbänk, spis, serveringsdisk och kassa samt ett par stolar tillverkades relativt snabbt. Efter sökande i våra arkiv kom vi fram till att vi inte hade någon exakt färgsättning utan vi fick förlita oss till det knapphändiga bildmaterial vi hade tillgång till. Resultatet blev rätt pryddligt. När vi kommit så långt ville någon att vi skulle göra små serveringsbrickor, sådana man har för att bra i väg sin mat på. Dom blev väldigt små. Därtill behövdes också tallrikar något som nu också finns på plats. En liten kaffebryggare har tillverkats samt även en kaffekanna till denna. På spisen finns dessutom en nyttillverkad kastrull fylld med nyskalad potatis. Hur långt får man gå i färdig-ställandet av inredning frågar undertecknad. Som kuriosas ska nämnas att som första rätt på menyn kommer det att stå "Korv med mos", då detta var en enkel rätt att göra i skala 1:45. Den andra delen med bord och stolar är under produktion i skrivande stund. Stolarna är handtillverkade av en av klubbens mer tålmodiga medlemmar. De blev väldigt fina. Borden är monterade och nu väntar bara stolarna på att bli utplacerade något som vi måste vänta in tills efter årets Intermodellbaumässa i Dortmund, då vi saknar middagsgäster vid borden. Dessa brukar man stöta på just i Dortmund eller på andra orter i Tyskland där tillgången på välförsedda mj-handlare är stor. Tyvärr han vi inte med att få vagnen klar till hösten 2014. Om vagnen blir färdig för årets visning återstår dock att se. Som vanligt ska ju vagnen genomgå ett par arbetsmoment till innan vi ställer ut den på spåret.

Vid pennan Torbjörn

